

Van Nordic Gene Bank tot Arctic World Archive

COLLECTIEF GEHEUGEN IN DE ARCTISCHE PERMAFROST

Op het Noorse eiland Spitsbergen mochten we een kijkje nemen in de Nordic Gene Bank, de voorloper van de Svalbard Global Seed Vault. Dit initiatief bewaart kopieën van de Noordse zaadcollectie. In deze zadenbank worden plantzaden van zoveel mogelijk plantenrassen opgeslagen, ter bescherming van de biodiversiteit. Daarnaast mocht onze fotograaf als eerste Belg een bijdrage leveren aan het Arctic World Archive.

Het begon in een koude, donkere steenkoolmijn op Spitsbergen. Sinds 1984 heeft de Nordic Gene Bank kopieën van bevroren zaden uit de Scandinavische landen opgeslagen in deze mijn. Door de jaren heen groeide de collectie aan tot meer dan 10.000 zaadjes voor meer dan 2.000 variëteiten van 300 verschillende plantensoorten.

De Noordse zadenbank bevindt zich in een container in een inactieve mijn, 120 meter diep in een berg vlak bij de plaats Longyearbyen, op een hoogte van ongeveer 130 meter boven zeeniveau. Zadenbanken slaan belangrijke en unieke plantengenetische bronnen op, nodig om onze landbouw en voedselproductie aan te passen aan een groeiende wereldbevolking, klimaatverandering en nieuwe eisen van boeren en consumenten. Deze gecultiveerde biodiversiteit is ook een belangrijk onderdeel van ons erfgoed. Deze zadenbank leidde tot het idee om een wereldwijde back-upopslag-faciliteit op te zetten: de Svalbard Global Seed Vault. De wereldzadenopslag is een voorziening tegen het verlies van diversiteit in traditionele genenbanken, bijvoorbeeld door verkeerd beheer, natuurrampen of oorlogen. Op 1 januari 2008 werd de volledige collectie van de Nordic Gene Bank overgebracht naar de Svalbard Global Seed Vault.

In diezelfde inactieve mijn kreeg fotograaf Christian Clauwers ook toegang tot het Arctic World Archive, waar hij zijn fotoproject van het Belgische onderzoeksschip Belgica alsook van de zinkende eilandstaten in de Stille Oceaan vereeuwigde op een niet-digitale drager (pellicule). Een momentopname van wetenschappelijke evolutie anno 2023, en een getuige van een verdwijnende realiteit door klimaatopwarming. ■

Foto's en tekst:
Christian Clauwers

Achter deze vergrendelde deur bevindt zich de Nordic Gene Bank, de voorloper van de Global Seed Vault. FRÖYHALL ('de zadenkamer') verwijst naar de Noorse vruchtbaarheidsgod Frøy. 10 november 1984 is de dag waarop de eerste zaden in de container werden gelegd.

De Nordic Gene Bank (nu: NordGen) begon in 1984 met het bewaren van 13.000 reservemonsters van zaden in de permafrost op Spitsbergen. Tegenwoordig is de Scandinavische back-upcollectie overgebracht naar de Svalbard Global Seed Vault, maar de zwarte stalen container herbergt nog steeds de zaden van het experiment.

Een uniek beeld, diep binnenin de Global Seed Vault. De tunnel die in 2006 werd uitgeboord, geeft uit op een hal die toegang geeft tot drie vrieskamers. Deze kamers hebben een totaalcapaciteit van 4,5 miljoen verschillende voedselgewassen. Momenteel zijn er 1,2 miljoen verschillende zaadsoorten in de middelste kamer gestockeerd voor de eeuwigheid.

Het Arctic World Archive (AWA), opgericht in 2017, heeft een indrukwekkende verzameling waardevolle digitale artefacten en onvervangbare informatie van over de hele wereld, met inmiddels meer dan 30 bijdragende landen. De hier opgeslagen gegevens zullen minstens veertig eeuwen meegaan.

De Svalbard Global Seed Vault bevat de grootste verscheidenheid aan zaden van onze planeet en is bestand tegen aardbevingen, raketaanvallen, de stijging van de zeespiegel en zelfs nucleaire rampen. De wereldzadenbank wordt ook de 'ark van Noach' genoemd.

De wereldzadenbank is een van de moeilijkst toegankelijke plaatsen ter wereld. Het lukte onze fotograaf in 2014 om toestemming te krijgen om deze opslagplaats te documenteren, met als doel te getuigen over de toenemende verarming van onze biodiversiteit en ons voedsel, en over de uitdagingen van de landbouwcultuur.

De eerste Belgische bijdrage in het arctisch wereldarchief op Spitsbergen: foto's van de Stille Oceaan en van het onderzoeksschip Belgica. Beide getuigen van het belang om onze collectieve kennis, wetenschappelijke vooruitgang en menselijke impact te bewaren voor toekomstige generaties.